

доц. д-р ГАНЧО ГАНЧЕВ

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ "НЕОФИТ РИЛСКИ", гр. БЛАГОЕВГРАД

ПЛОСКИТЕ ДАНЪЦИ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

THE FLAT TAXES: THEORY AND PRACTICE

Assoc. Prof. Ph.D. GANCHO GANCHEV

SOUTH-WESTERN UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI", BLAGOEVGRAD

Abstract: The paper "The Flat Taxes: Theory and Practice" has two main objectives. The first is to inform the reader about the recent developments in the field of economics and politics of the flat taxation mainly in the post-communist countries. The second objective is to comment the eventual consequences of the flat taxation in Bulgaria in the context of the theory of optimal taxation and different efficiency criteria (Pareto and Dalton). The main conclusions are also two. Firstly, the flat taxation is not a right-wing economic policy, since we have both supporters and opponents of the flat taxes among right-liberal economists. The same situation exists in the leftist camp- some Keynesians support flat taxation, other left-wing economists reject it on the ground of social justice and fairness. Secondly, from the point of view of the theory of the optimal taxation we have serious reasons to believe that the so-called "deadweight loss" of flat taxation is higher compared to progressive taxation. This conclusion is based on the idea that the "rent seeking" costs and uncertainty related costs should higher in flat tax environment compared to progressive taxation.

Key words: public finance; taxes; tax policy; flat taxes; optimal taxation; Pareto criterion; Dalton criterion

1. Основни принципи на плоското данъчно облагане

Плоското данъчно облагане е една от най-дискутираните теми в икономическата литература у нас. Особено активен в това отношение е Института за пазарна икономика.

Споровете по този въпрос обаче са донякъде излишни - цялостното данъчно-осигурително бреме у нас е вече не само плоско, но дори и регресивно, т.е. относителната тежест на облагането намалява с увеличаването на дохода над определено равнище, поради лимитите при пенсионното и здравното осигуряване.

Независимо от това и в известен смисъл именно поради този факт, е добре въпросът с плоското облагане да бъде видян през призмата на икономическата теория и практика.

Основната идея на „плоското“ облагане е проста - всички плащат еднакъв процент данък, независимо от

дохода. Плосък данък е например ДДС, прилаган у нас. Плоско и дори регресивно (т.е., намаляващо с нарастване на дохода) е пенсионното осигуряване в България.

Събирането на плоски данъци е прозрачно, справедливо и води да намаляване на данъчните измами, според неговите привърженици. Освен това, то насърчава спестяванията, инвестициите и растежа.

„Плоското“ мислене в посткомунистическия свят е почти толкова популярно между десните, колкото и между левите политически сили, например в Полша, Румъния, а донякъде и в България. Плоски данъци предвижда да въведе дори Беларус на А. Лукашенко.

Критиката към плоските данъци „от ляво“ е добре известна (плоското облагане е социално несправедливо), но трябва се подчертае, че има и леви привърженици на плоското облагане и то

особено в някои среди, близки до неокейнсианците.

Причината е в това, че „плоските“ данъци се събират по-лесно, те създават и илюзия за намаляване на тежестта на облагането (максималните ставки на доходното облагане спадат), при което става почти безпроблемно да се увеличава или намалява облагането в зависимост от фазата на цикъла. А това е особено привлекателно, тъй като регулирането чрез данъците винаги е присъствало в първоначалните възгледи на Кейнс, но по-късно е изоставено като неефективно.

По-интересна е позицията на десните икономисти.

2. Поглед отдясно към плоското облагане

По принцип, плоското облагане се счита за дясно-либерално концепция. Причината е в това, че плоското облагане благоприятства високите доходи. Счита се също, че плоското облагане е благоприятно за бизнеса.

Възниква обаче въпросът дали наистина всички икономисти с дясно-либерални възгледи са привърженици на плоските данъци, и ако не, то какви са техните доводи, за разлика от критиката от ляво?

Ерик Расмусен и Франк Бъкли от университета Джордж Мейсън, в своята статия „Труден проблем за плоския данък“ (Rasmusen E., Buckley F. H.:2000:295-318), формулират два проблема, свързани с плоското облагане, от чисто либерална гледна точка.

Първият проблем е по същество именно онова, което неокейнсианците харесват в плоското облагане, т.е. възможността за бързо, скрито и ефективно увеличаване на облагането, респ. държавните разходи.

При това, както показват изследванията на Гари Бекер и Кейси Милиган от Националното бюро за Икономически Изследвания (Becker G., Mulligan

S.:1998), при плоските данъци съпротивата срещу увеличаването на данъците е по-малка, отколкото при прогресивното облагане.

Хората възприемат много по-лесно увеличаването на ДДС от 20 на 21% например, отколкото на максималната ставка на ДОД от 30 на 35, макар че последното води, най-вероятно, до много по-малко увеличаване на общата данъчна тежест. Ето защо, страните с по-висок дял плоски данъци имат като правило по-високи облагане и по-високи държавни разходи, в сравнение с тези, които имат нисък „плосък“ дял.

Вторият проблем е по-сложен. При прогресивно облагане държавата печели особено много от тези индивиди, чиято дейност и доходи са по-ефективни от средното. Следователно, за да увеличи максимално своите приходи, държавата е заинтересована да има колкото се може повече по-богати данъкоплатци. Това е реализуемо само ако се насърчават високоефективните дейности, например иновациите, чрез създаване на най-благоприятна среда за бизнес.

Обратното, при плоското облагане нарастват стимулите за неефективно регулиране, бюрократизация и увеличаване на държавния апарат. Ето защо, ако при плоските данъци се създават стимули за повече публични разходи, то при прогресивните тенденцията е противоположната - по-малка и по-ефективна държава, по-добра среда за иновации.

3. „Плоските“ реалности

Основният проблем както при плоското облагане, така и при всяка друга данъчна система, е какви са фактическите резултати от нейното прилагане.

Като начало, липсва потвърждение за наличието на причинно-следствена връзка между плоските данъци и по-високите темпове на растеж в някои от страните, прилагащи тази система. Добрите икономически показатели на

прибалтийските държави не са свързани с плоските данъци, а с други фактори - икономическа структура, приток на капитали от скандинавските страни, добра административна система, посреднически позиции в международната търговия, ефективна макроикономическа политика и др.

Обратното, очертават се някои факти, които поставят под съмнение „плоската“ парадигма.

Например, увеличаването на данъчните приходи в Русия след въвеждането на плоския данък се обяснява, както показаха изследванията на МВФ, не с плоския данък, а с общото увеличение на доходите, породено от поскъпването на енергоносителите. Според някои руски икономисти, плоските данъци са основната причина за кризата в социално-осигурителната система, която за малко не постави Русия на границата на „оранжева“ революция. На практика само високите приходи от износа на енергоносители позволяват на Русия да финансира своята икономика.

Неотдавнашното въвеждане на плоско облагане в Словакия пък доведе до срив на държавните приходи, който беше компенсиран с увеличаване на акцизите. Абсолютно същото се случи и в Румъния. Една от причините за неотдавнашния конфликт между Румънското правителство и МВФ е именно плоският данък, въведен въпреки съпротивата на международната финансова институция. В Германия, в частност, се предлагаше въвеждането на плосък данък да се съчетае с увеличаване на ДДС, за да не се стигне до неприемливо висок дефицит на държавния бюджет.

Във всички страни, прилагащи плоски данъци се увеличава данъчната тежест върху средната класа и нараства социалното разслояване. С други думи, липсва потвърждение на очакванията за висока събираемост и подобряване на икономическия климат.

4. Данъчната теория и плоските данъци

Предимствата и недостатъците на плоското облагане са очевидно част от проблема за оптимизиране на данъчните системи.

Икономическата теория отдавна се занимава сериозно с тази задача. Трудността е в това, че съществуват множество параметри и критерии, които следва да се отчитат при оптимизиране на данъчните системи.

Счита се, че една икономически ефективна данъчна система следва да минимизира разходите, включително загубите, породени от деформирането на ценовата система, породени от облагането.

Казано с други думи, данъчната система следва да минимизира разходите на всеки лев приходи. Освен това, една добра данъчна система следва до отчита такива аспекти, като „справедливост“, „равнопоставеност“ и „честност“, при това както във вертикален разрез (преразпределение между социалните групи), така и хоризонтално (всички групи с дадено равнище на доходи да бъдат облагани еднакво).

Приема се, че има три основни критерия за оптималност на данъчните системи (Sandmo:1976:37).

Първо, от гледна точка на разходите за определяне, събиране и плащане на данъците. Този тип ефективност зависи от дейността на данъчната администрация, особеностите на законодателството, съдебната система, информационното обслужване и др. Административната ефективност има важно значение при оценката на приложимостта на плоските схеми за данъчно облагане.

Например, плоските данъци би следвало да опростяват и облекчават събирането на данъците, при което би могло да се предположи, че преките разходи на един лев приходи спадат. От друга страна обаче, при прогресивното

облагане има ефект на събиране на повече приходи от едно облагаемо лице при групите с високи доходи. Това би следвало да намали разходите по събиране на данъците. Ето защо, крайният резултат от прилагането на плоски схеми остава неопределен.

Второ, данъчната система може да бъде оценявана през призмата на разбиранията за „справедливост“, „почтеност“, „равенство“ и т.н. Проблемът тук е в това, че отбелязаните понятия сравнително трудно се поддават на количествена оценка. Тези аспекти обаче са особено важни от гледна точка на идеята за плоското облагане.

През призмата на „справедливостта“ може да се твърди както, че еднообразното облагане поставя всички икономически агенти в равно положение, така и че прогресивното облагане, налагайки по-висока норма върху слоевете с високи доходи, поставя всички в еднакво положение (еднаква обща полезност на данъчните плащания и съответно еднакво „лишаване“ от блага) - ако приемем, че пределната полезност на дохода намалява, то по-високото облагане на високите доходи е необходимо условие за изравняване на тежестта на облагането.

Следователно, и от гледна точка на „справедливостта“ на данъчното облагане, трудно можем да направим ясен извод за или против плоското облагане - справедливостта зависи от избрания критерий за справедливост.

И на трето, но далеч не на последно място, е критерият за обща икономическа ефективност.

От гледна точка на този критерий, оптималното данъчно облагане или оптималната данъчна система е тази, която минимизира преките и косвени загуби (dead-weight loss) при дадено равнище на данъчни приходи или дадено равнище на държавни разходи. Тези загуби са резултат от отклоняване на икономиката от оптимума вследствие негативното въздействие на данъците.

Минимизирането на загубите е естествения път за обвързване на теорията на данъчното облагане със стандартната икономическа теория. Централният проблем на теорията на общото равновесие, както е известно, е оптималното използване на ресурсите (allocation efficiency). Данъчното облагане обаче като правило деформира структурата от цени и доходи, водейки до неоптимално използване на ресурсите. От тази гледна точка, оптимално е това облагане, което минимизира деформациите на пазара.

Оптималността по Парето е основното понятие, използвано при анализа на икономическата ефективност. Оптимално по Парето е такова разпределение на ресурсите, при което не е възможно подобряване на благосъстоянието на произволен участник в икономическия обмен, без паралелно влошаване на резултатите от обмена за поне още един участник. Оптималното по Парето разпределение на ресурсите е известно като оптимум от първи ранг (first-best Pareto optimal allocation).

От гледна точка на данъчното облагане, оптимум от първи ранг или идеален оптимум е възможен тогава и само тогава, когато държавата използва такъв набор от икономически инструменти, който позволява компенсиране на всички загуби от данъчното облагане и възстановяване на първоначалния оптимум при гарантиране на максимална полезност от обмена за всички икономически агенти (Tresch: 1981:46).

Това е възможно само ако данъчното облагане повишава икономическата ефективност, без да нарушава принципите на равнопоставеност, стремейки се същевременно към максимизиране на общественото благосъстояние.

Такова идеално облагане обаче е практически невъзможно. За това често вместо критерият на Парето се прилага критерият на Далтон (Dalton, H.:1949), който допуска подобряване на благосъстоянието на даден индивид за сметка на влошаването на благосъстоянието на

друг индивид, при положение обаче, че става въпрос за трансфер на доходи с по-ниска пределна полезност (по-високи доходи), към такива с по-висока пределна полезност (по-ниски доходи).

Очевидно е, че плоското облагане не гарантира спазването на критерия на Парето и още по-малко на този на Далтон.

Тези общи разсъждения обаче не са достатъчни. Необходим е по-детайлен анализ на причините за скритата цена на данъчното облагане (dead-weight cost of taxation).

Тази скрита цена е свързана, както беше отбелязано, с деформиране на разпределението на ресурсите. Деформацията произтича не само от производството (по-ниски стимули и по-високи производствени разходи), но и по линията на търсенето. Плоското облагане, както пряко, така и косвено (ДДС), не премахва тази скрита цена, няма и особени основания да приемем, че я намалява. При това, скритата цена на данъчното облагане зависи от параметрите на конкретната национална икономика.

За да поясним този извод, нека анализираме вероятното отражение на прякото и косвено плоско облагане в България. При други равни условия (при дадено равнище на разходи), плоското облагане на доходите води до нарастване на данъчната тежест върху средните доходи и намаляване на облагането на високите такива. От своя страна, измененията в структурата на търсенето зависят от ефекта на дохода. На практика ще нарасне търсенето на скъпи стоки, консумирани от хората с високи доходи и ще се свие потреблението на стоки от първа необходимост.

Тъй като луксозните стоки са като правило вносни, а стоките от първа необходимост - местни, то, в случая с България, следва да очакваме неблагоприятен ефект върху производството и доходите. Разбира се, можем да

приемем, че потребителите с високи доходи спестяват част от своя доход, но така или иначе, няма основания да очакваме автоматично положителен ефект от плоското облагане.

При косвеното плоско облагане (еднаква норма на ДДС за всички стоки), ефектът е подобен. Прилагането на еднаква норма на облагане изключва т.нар. ефект на заместването, но предполага ефект на дохода, който отново е по-подчертан при слоевете с ниски доходи.

В последна сметка, нямаме никакви разумни основания да приемем, че плоското облагане не променя структурата на търсенето (т.е. то е неутрално), като липсват и сериозни доводи, че скритата цена на плоското облагане е непременно по-ниска от тази на прогресивното. При това, както отбелязахме, администрирането на плоските данъци не е по-евтино.

Освен отбелязаните разходи, някои автори отбелязват и т. нар. разходи, свързани със спазването на данъчните правила (compliance cost). Този тип разходи очевидно спадат при високите доходи, но нарастват при средните, като крайният ефект е неясен.

Друг тип разходи са т. нар. разходи за лобиране и обезпечаване на ренти (rent seeking and lobbying costs). Това са разходи на определени социални групи за гарантиране на положителен нетен трансфер на ресурси от обществото към съответната социална група. Този тип поведение се разглежда от теорията на рентните плащания (rent seeking).

Тази теория е особено интересна, тъй като цялата кампания за въвеждането на плоски данъци може да се разглежда като лобиране на заинтересованата социална група с високи доходи за намаляване на техните плащания към бюджета при запазване и дори увеличаване (плоските данъци увеличават държавните приходи) на бюджетните трансфери, подобряващи пряко или косвено доходите на отбелязаната група.

От тази гледна точка, плоското облагане е изключително негативно като скрита социална цена.

Друг тип скрита цена на данъчната система са разходите, породени от неопределеността (uncertainty costs). Счита се, че тези разходи са особено високи при плоското облагане, тъй като последното е трудно защитимо в дългосрочен план - приема се, че в перспектива връщането към умерено прогресивна система е неизбежно. При това, с въвеждането на плоски данъци данъчната неопределеност нараства.

И най-сетне, определени скрити разходи могат да произтичат от наличието на финансови рискове и тяхното преразпределение между поколенията. При рискове, които могат да се хеджират и предвиждат, плоското облагане е за предпочитане. При непредвидими рискове обаче (реалистичен вариант), плоското облагане понижава икономическата ефективност на системата (Shinichi N., Kent S.:2003).

Този интересен извод, заедно с теорията на рентите, обяснява защо плоското облагане е особено популярно в страните в преход - високите доходи в тези държави са особено нестабилни и непредвидими, а групите с високи доходи (печелещите от прехода) са по определение движещата политическа сила на посткомунистическите трансформации. Следователно, лобирането в полза на плоското облагане е политически реализуемо и икономически състоятелно за групите с високи рискови доходи, макар и икономически неефективно за икономиките като цяло.

Освен всичко това, трябва да се отбележи, че прогресивното облагане се базира на т.нар. закон за намаляващата пределна полезност на дохода. Ако този закон е верен, то преразпределянето на средства от индивиди с високи към индивиди с ниски доходи, е социално приемливо, в определени рамки, тъй като 1% от дохода на един беден човек се характеризира с много по-висока

субективна ценност от 1% от дохода на високобезпечен индивид.

Плоското облагане по същество отхвърля тази теза. Ако ставаше въпрос само за данъчното облагане, проблемът не би бил чак толкова важен. Трябва да се има предвид обаче, че законът за намаляване на пределната полезност на дохода е само следствие от закона за намаляващата пределна полезност на потребителските стоки и други подобни пределни закони, от които се извеждат кривите на търсенето и предлагането и цялата микроикономическа теория. За да обосновем плоските данъци, се налага да пренапишем учебниците по икономикс.

Плоските данъци почиват и върху други неизяснени хипотези. Приема се за естествено, че хората с високи доходи предпочитат примерно 20% плосък данък пред прогресивно облагане на доходите с максимална ставка от 35%. Дори това обаче не е очевидно.

Първо, рационалните икономически агенти се стремят не към минимизиране на ставката на данъците, а към максимизиране на реалния разполагаем доход след облагане, при това в дългосрочен план. Ако допуснем, че прилагането на плоски данъци води до социално-икономическа дестабилизация и забавяне на растежа (което се потвърждава от някои изследвания), то по-високите пределни ставки могат да бъдат за предпочитане и от хората с високи доходи, ако гарантират стабилна и благоприятна за бизнеса макроикономическа среда.

Другата хипотеза е нарастването на прозрачността и събираемостта. Приема се, че при плоско облагане събираемостта нараства, вследствие по-малката заинтересованост от укриване на доходи. Това е донякъде така при високите доходи, но със сигурност не важи за хората със средни доходи. Причината е елементарна. При дадено равнище на публични разходи, преминаването към плоско облагане неизбежно прехвърля

данъчната тежест от високите към средните доходи.

Следователно, държавата рискува да замести евентуалното намаляване укриването на доходи при относително малката група индивиди с високи доходи с увеличаване укриването на доходи при основната група данъкоплатци. Най-вероятно именно поради тази причина след въвеждането на „плоски“ данъци не се наблюдава никакво увеличаване на събираемостта, а точно обратното.

5. Политически рискове и социално-икономическа еволюция

Някои компютърни симулации показват, че прилагането на плоски данъци и отмяната на данъка върху наследствата, води в дългосрочен план до формирането на нестабилни и социално поляризирани общества.

Ако нашата цел е изграждането на стабилна социално-икономическа структура, с широка средна класа и социално отговорен елит, то прогресивното облагане е за предпочитане. В динамичен план, прогресивното облагане съдържа вградени стабилизатори, които не позволяват както прекомерното разрастване на държавата, така и неприемливата социална поляризация. Обратното, при плоското облагане се увеличават рисковете от едновременно набъбване на бюрокрацията и крайното социално разслояване.

Дилемата плоско - прогресивно облагане, не е конфликт между лявото и дясното, както се представят нещата у нас. Функционално и левият и десният модел могат да работят и в „плоска“ и „прогресивна“ среда. Дискусията плоско-прогресивно облагане по-скоро потвърждава една друга концепция за полити-

ческата поляризация, а именно, че основният конфликт не е между лявото и дясното, а между модернизацията (прогресивно облагане) и консерватизма (плоско облагане).

Паралелно с това, левите политици би следвало да включат в своите стратегии факта, че плоското облагане е трудносъвместимо с принципите на социалната солидарност. От дясно следва да се отчита, че плоското облагане може да се окаже сериозна пречка в процеса на дебюрократизация и формирането на конкурентна пазарна среда.

Както левите, така и десните политици трябва да отчитат, че в условията на демокрация плоското облагане, макар и твърде удобно като реторика, представлява поемане на сериозен риск, тъй като директно накърнява интересите на средната класа, респективно на основната част от избирателите.

Като пример в това отношение могат да бъдат посочени неотдашните избори в Германия, където, именно поради лансирането в последния момент на идеята за плоско облагане, десницата не получи очакваното мнозинство, при вече практически спечелена изборна кампания.

От социално-икономическа гледна точка, плоското данъчно облагане е особено опасно като стратегия на обезпечаване на ренти (rent seeking) и лобиране, тъй като заплашва да фокусира усилията на държавата в посока на гарантиране на нетен трансфер на ресурси в интерес на активни социални групи с нестабилни високи доходи и да отклони еволюцията на обществото от устойчиво развитие към социална поляризация и конфликти.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Laffer, A.B.** (1981), "Government Extractions and Revenue Deficiencies", *Cato Journal*, vol:1.
- Allen, F.** (1982), "Optimal Linear Income Taxation with General Equilibrium Effects on Wages", *Journal of Public Economics*, vol:17.
- Atkinson, A.D.** (1973), "How Progressive Should Income Tax be? In M. Parkin and A.R. Nobay (eds), *Essays in Modern Economics*, London:Longman.
- Atkinson, A.B.** (1980), "Horizontal Equity and the Distribution of the Tax Burden", in J. ARON, J. Buskin, *The Economics of Taxation, Studies of Government Finance*, The Brookings Institution Washington D.C.
- Baumel, W.J., Bradford D.F.** (1970), "Optimal Departures From Marginal Cost Pricing" *American Economic Review*, vol:60.
- Atkinson, A.B.** (1977), "Optimal Taxation and the Direct Versus Indirect tax controversy", *Canadian Journal of Economics*, vol:X, no.4.
- Becker, G.S.** (1983), "A Theory of Competition Among Pressure Groups for Political Influence", *Quarterly Journal of Economics*, No: 98.
- Becker G. S., Mulligan C.** (1998) "Deadweight Costs and the Size of Government", NBER Working Papers, Number 6789.
- Brennan, J.** (1984), "Constitutional Constraints on the Fiscal Powers of Government", in R.B. McKenzie, *Constitutional Economics*, Lexington Books, Canada.
- Brennan, J.J. Buchanan** (1977), "Towards a Tax Constitution for Leviathan" *Journal of Public Economics*, vol:8.
- Brennan, J.J. Buchanan** (1998), *The Power to Tax*, Cambridge University Press.
- Broome, S.** (1975) "An Important Theorem of Income Tax", *Review of Economic Studies*, vol:42.
- Brown, C.V.-Kacson, P.M.** (1994), *Public Sector Economics*, Blackwell Publishers, Oxford, UK.
- Browning K.** (1976), "The Marginal Cost of Funds", *Journal of Political Economy*, vol:84.
- C.Seigle** (1990), "A Theory of the Politically Optimal Commodity Tax", *Economic Inquiry*, vol:28.
- Carruth, A. Heady, C.J. and Ulph.D.** (1983) "Optimal income taxation and comparative advantage", mimeo.
- Collins, J.Jones P.** (1998), *Public Finance and Public Choice*, Oxford University Press.
- Dalton, Hugh**, (1949) "The Measurement of the Inequality of Income." In *The Inequality of Income*.1920. Reprint. London: Routledge & Kegan Paul, Ltd.
- Dasgupta, P.Stiglitz, J.** (1972), "On Optimal Taxation and Public Production", *Review of Economic Studies*, vol:39.
- Dimaond, P.A.Mirrlees, J.A.** (1971), "Optimal Taxation and Public Production: I and II:", *American Economic Review*, vol:61.
- Diamond P.-Mirrlees, J.** (1971), "Optimal Taxation and Public Production I:Production Efficiency", *American Economic Review*, vol:61.
- Diamond P.-Mirrlees, J.** (1971) "Optimal Taxation and Public Production II: Tax Rules", *American Economic Review*, Vol:61.
- Gary S. Becker - Casey B. Mulligan.** (1998) "Deadweight Cost and the Size of Government", NBER Working Papers, Number 6789.
- Heady, C.J.** (1967), "A Diagrammatic Approach to Optimal Commodity Taxation", *Public Finance*, vol:42.
- Heady, C. - Mitra P.K.** (1986), "Optimal Taxation and Public Production in an Open Dual Economy", *Journal of Public Economics*, vol:30.
- Hettick, W.-Winer, S.** (1984), "A Positive Model of Tax Structure", *Journal of Public Economics*, vol:24.
- Krueger, A.** (1974), "The Political Economy of Rent Seeking", *American Economic Review*, vol:LXIV.
- Laffer, A.B.-Lerner, A.P.** (1970), "On Optimal Taxes with An Antaxable Sector", *American Economic Review*, vol:60.
- Lee, D.R.-Tollison, R.D.** (1988) "Optimal Taxation in a Rent-Seeking Environment", in C. Rowley-R.D. Tollison, G. Tullock, *The Political Economy of Rent-Seeking*, Kluwer Academic Publishers, Boston.
- Manfredi La Manna - Gabriella Slomp** (1992), "Leviathan Unbound", *Discussion Papers in Economics*, Uni of Leicester, Faculty of Social Sciences, Depart of Econ. January.
- Mirrlees, J.A.** (1971), "An Exploration in the Theory of Optimum Income Taxation", *Review of Economic Studies*, vol:38.

Mirrlees, J.A. (1972), "On Producer Taxation", *Review of Economic Studies*, vol: 39.

Murphy, K.-Shleifer, A.-Vishny, R. (1995), "The Allocation of Talent: Implications for Growth", in *The Economic Analysis of Rent Seeking* ed by R. Tollison - R. Congleton, Edward Elgar Publishing Ltd.

Olson, M. (1982), *The Rise and Decline of Nations*, New Haven: Yale University Press.

Peltzman, S. (1976), "Toward a More General Theory of Regulation", *Journal of Law and Economics*, No:19, August.

Ramsey, F.P. (1927), "A Contribution to the Theory of Taxation", *Economic Journal*, vol:37.

Rasmusen E., Buckley F. H. (2000), "The Uneasy Case for the Flat Tax", *Constitutional Political Economy*, (December 2000) 11: 295-318.

Rickeets, M. (1981), "Tax Theory and Tax Policy", in A. Peacock-F.Fortre, *The Political Economy of Taxation*, Basil Blackwell.

Samuelson, P.A. (1986), "Theory of Optimal Taxation", *Journal of Public Economics*, vol:30.

Sandmo, A. (1976) "Optimal Taxation: An Introduction to the Literature", *Journal of Public Economics*, vo:6.

Seiglie, C. (1990), "A Theory of the Politically Optimal Commodity Tax", *Economic Inquiry*, vol:28.

Shinichi N., Kent S. (2003), "Consumption Taxes and Economic Efficiency in a Stochastic OLG Economy" NBER Working Papers, Number 9492.

Smith, A. (1904), *The Wealth of Nations*, ed. E. Cannan, vol:II, NewYork: G.P. Putnam's Son.

Stern, N.H. (1976) "On the Specification of Models of Optimum Income Taxation", *Journal of Public Economics*, vol:6.

Stiglitz, J.E.-Dasgupta, P. (1971), "Differential Taxation, Public Goods, and Economic Efficiency", *Review of Economic Studies*, vol:38.

Tresch, R.W., "Public Finance: A Normative Theory, Business Publications, Ins.1981.

Tullock, G. (1967) "The Welfare Costs of Tariffs, Monopolies and Theft", *Western Economic Journal*, vol:5.